

Naša zaveza

Slovenci v Italiji se rojstva slovenske države le veselimo in ga toplo pozdravljamo. Prepričani smo namreč, da bo krona osamosvojitvenega procesa omogočila največji razmah ustvarjalnih sil slovenskega naroda, da se bo kot skupnost duhovno in gmotno izpopolnjeval, s čimer se bo tudi vsakemu posameznemu pripadniku našega naroda nudila stvarna možnost za ustrezno oblikovanje ter izpopolnjevanje lastne osebnosti. To namreč sodi med temeljne in osnovne pravice vsakega človeka.

Slovenci v Italiji se dobro zavedamo koščljivosti sedanjega trenutka, ki je za naš narod vsekakor zgodovinski. Prav nič ne

PROGRAM SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Ljubljana, Cankarjev dom

Četrtek, 27. junija: ob 10. uri slavnostna seja; ob 16. uri plenarno zasedanje;

Petek, 28. junija: ob 10. uri začetek dela po komisijah;

Sobota, 29. junija: ob 9. uri plenarno zasedanje; ob 13. uri volitve; ob 16. uri razglasitev izvoljenih; ob 18. uri slavnostni zaključek;

Nedelja, 30. junija: ob 11. uri seja novoizvoljenega odbora v Celju; sprejem na gradu Laško za vse udeležence SSK.

skrivamo in tajimo svoje bojazni in zaskrbljenosti, saj poznamo okolje, v katerem živimo in ki nam povečini ni naklonjeno. Naša bojazen in naša zaskrbljenost pa moreta biti po našem globokem prepričanju le nekaj trenutnega in prehodnega, kajti nova stvarnost v matici more na daljši rok samo koristiti našim prizadevanjem za obstoj in nadaljnji razvoj.

Nasprotniki naše manjšine in Slovencev na splošno bodo skušali izkoristiti sedanje stanje v Sloveniji in še dalje prikrito in odkrito grozili zlasti z odpravo mednarodne zaščite, češ da so to zaščito predvidevale pogodbe, ki sta jih sklenili Italija in Jugoslavija, katere več ni. Takšno modrovanje je že razvidno predvsem iz pisanja tržaškega italijanskega dnevnika »Il Piccolo«, ki se tudi tokrat ni mogel zatajiti. Pričakovati je treba, da se bo to v naslednjih dneh nadaljevalo in še okrepilo. Globoko pa smo prepričani, kako se bo na daljši rok izkazalo, da naši nasprotniki v resnici udarjajo v prazno, saj se bodo že začele kazati blagodejne posledice in blagodejni učinki nove slovenske stvarnosti. Med drugim se končno ne bomo več bali besede recipročnosti, ker bomo italijanski javnosti mogli

dalje na 7. strani ■

D. L.

SLOVENIJA JE SAMOSTOJNA IN NEODVISNA DRŽAVA

Slovenci - narod tudi v političnem smislu

Z odobritvijo treh temeljnih listin — ustavne listine o neodvisnosti in suverenosti Slovenije, deklaracije o neodvisnosti in ustavnega zakona za izvedbo že omenjenega ustavnega akta — je slovenski parlament v torek, 25. junija, dejansko zaključil svoje glavno delo po plebiscitu iz lanskega decembra. S tem se je tudi končal osamosvojitveni proces in je Slovenija postala samostojna in neodvisna država. Uradno pa se je ta proces končal v sredo, 26. junija, ko je bila na trgu pred slovenskim parlamentom v Ljubljani posebna slovesnost z nastopom predsednika republike Milana Kučana in ob prisotnosti najvišjih slovenskih državnih predstavnikov.

V zgodovini slovenskega naroda se je torej začelo novo obdobje. S proglasitvijo državne samostojnosti in neodvisnosti so Slovenci postali narod tudi v političnem smislu. To seveda nikakor ne pomeni, da so bila rešena in urejena vsa vprašanja, nasprotno! Res je, da ostaja kopica tudi pomembnih problemov povsem odprta. Za najvažnejše vprašanje pa je slovenski parlament našel rešitev: predlaga namreč, naj se takoj začnejo pogovori z zakonitimi predstavniki ostalih republik na ozemlju dosedanje jugoslovanske države, da se po možnosti sklene pogodba o ustanovitvi zveze suverenih republik na ozemlju bivše SFRJ.

Isti dan kot Slovenija je svojo neodvisnost in samostojnost proglasila tudi Republika Hrvatska. Njen parlament je zadnje dni odobril ustrezne listine, kar pomeni, da so tako na ozemlju Slovenije kot Hr-

POBUDA SSK OB PROGLASITVI SUVERENOSTI SLOVENIJE

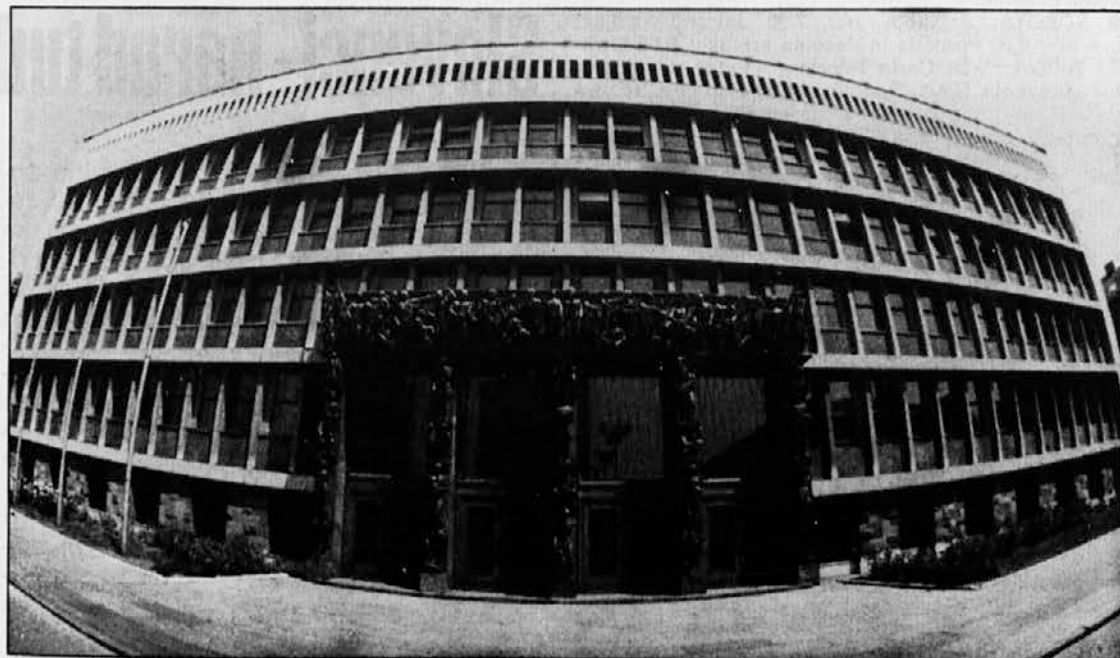
Slovenska skupnost je v vseh izvoljenih svetih, kjer ima svoje svetovalce, predlagala, da bi prišlo do izrednih zasedanj krajevnih uprav in deželnega sveta na dan, ko bo proglašena osamosvojitve Republike Slovenije. Na zasedanjih naj bi s posebnimi resolucijami zahtevali od osrednjih oblasti italijanske republike, da vzamejo na znanje novonastali mednarodni položaj in da priznajo novo državo — Republiko Slovenijo.

Brzjavke z omenjeno zahtevo so naslovili deželni svetovalci Brežigar na predsednika deželnega sveta Gonana, tržaški pokrajinski svetovalci Harej na predsednika tržaške pokrajine Crozzolija, goriški pokrajinski odborniki Špacapan na predsednika goriške pokrajine Saccavinija, načelniki svetovalskih skupin SSK pa še na župane Trsta, Gorice in vseh občin, kjer ima stranka svoje izvoljene predstavnike.

vatske prenehali veljati zakoni SFRJ. Jasno pa je, da je hkrati s proglasitvijo neodvisnosti omenjenih republik postal veljaven režim, ki je značilen za prehodna obdobja.

Slovenija in Hrvaška bosta morali odlej še okrepiti svoja prizadevanja, da bi

dalje na 2. strani ■

Slovenski parlament v Ljubljani

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 30. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. Lučka Susič: »Soncu naproti«; 11.00 Iz preteklosti v sedanjost; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Boris Kobal in Sergej Verč: »Satirični kabaret 1991«; 14.40 V studiu z vami: Joži Peterlin; 17.00 Boris Pahor: »Vila ob jezeru«, roman; 18.00 Glasbeni sprehodi; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 1. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj; 9.00 Otroški kotiček: »Glasbeni vrtljak«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Naš poletni bric-à-brac; 12.40 Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ TOREK, 2. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Jaz, Mikula-letič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenska lahka glasba; 12.00 Zapiski Dušana Jelinčiča z odprave na Everest; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Wolfganga Amadeusa Mozarta; 18.00 Edvard Kocbek: »Pisma Borisu«, izjava Vladimir Jurc; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 3. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Carlo Sgorlon: »Veter v vinogradu«, prevedla Neva Godnič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Ženska komorna skupina Cappella civica iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.35 Človek v mejnih situacijah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Dvojezičnost in identiteta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Wolfganga Amadeusa Mozarta; 18.00 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 4. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe o revijah; 9.30 Carlo Sgorlon: »Veter v vinogradu«, prevedla Neva Godnič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Spomini Henrika Tume; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Wolfganga Amadeusa Mozarta; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 5. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Človek v mejnih situacijah; 9.30 Carlo Sgorlon: »Veter v vinogradu«, prevedla Neva Godnič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Antonio Smareglia: Flamski slikarji, opera (Gledališče Verdi v Trstu); 12.00 Nazaj k naravi; 12.40 Sovodenski dekleta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Slovenski Ikar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Wolfganga Amadeusa Mozarta; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 6. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Otroški kotiček; 9.30 Carlo Sgorlon: »Veter v vinogradu«, prevedla Neva Godnič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Antonio Smareglia: Flamski slikarji, opera v treh dejanjih; 12.00 Muzeji pri nas; 12.40 Z naših festivalov; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Drobnotine; 15.00 Priglasitve neba; 16.00 Liriki po naravi — Lucijan Marija Škerjanc; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezgar, Ivo Jevnikar, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Oglasi: Publiet d.z.z.; Trst, ul. Montecchi 6; tel. 040/7796611.

Tisk: Tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 040/772151.

Ideologije in ideje

Politična misel je skozi čas zaznamovala tudi dejanja. Konkretna stvarnost je to neštetokrat potrdila. Življenje narodov in držav je skoz in skoz odvisno od idej, doktrin, načel in podobno. Prav gotovo se je Karel Marx pošteno uštel, ko je ideologije, religije in filozofije imenoval »nadgradnje«, ki jih proizvaja le ekonomija določenega zgodovinskega obdobja in jih s tem nekako potisnil na podstrežje. Sam njegov glavni idejni in politični sodelavec Friedrich Engels je kasneje — že po Marxovi smrti — zapisal, da ni le ekonomija tista vodilna nit, ki vodi dogajanje človeštva, ampak tudi umetnost, znanost, religija itd. S tem je praktično demantiral uradno ideologijo, ki jo je sam z Marxom pred časom skoval ...

Zakaj vse to omenjamo? Zato, da se tudi — in danes še posebej — zavedamo vloge, ki jo imajo ideje v našem, zlasti javnem življenju. Če recimo primerjamo vlogo idej in s tem modernih ideologij v Evropi in Ameriki (zlasti ZDA), lahko ugotovimo, da je v tem velika razlika. Medtem ko je Evropa že stoletja nazaj ustvarila svoje ideologije, od absolutizma s Hobbesom do liberalizma z Lockom vse tja mimo francoskih političnih filozofov 18. stoletja (Montesquieu, Rousseau) pa do nemških mislecev z nauki o bolj ali manj vsemočni državi (Fichte, Hegel) pa preko nadčloveka (Nietzsche) do sodobnih totalitarnih ideologij z apoteozo rasizma in nacionalizma (od Rosenberga do Gentileja), pa se ameriška miselnost kaže izrazito pragmatična, oddaljena od ideologij v evropskem smislu. Kje imamo npr. v ZDA liberalne, socialistične, demokršanske in podobne stranke? Kje se ameriški človek bori za ideje? S tem seveda ne zanikamo velikih duhovnih vrednot ameriške demokracije, ki je preko dejanja Washingtona pa misli Jeffersona — da imenujemo le dva odlična primera — pomagala tudi drugim — zlasti v našem stoletju — prižgati baklo svobode v najtežjih trenutkih sodobne zgodovine.

Naj vse to ne izgleda kot kak »excursus« iz zgodovine politične filozofije, saj to ni namen teh vrstic. Bolj kot drugo naj le-te sprožijo razmišljanja o tem, kaj ideje pomenijo v človekovi zgodovini. Sodobni svet je njih prepoln, tudi če danes trdijo da prihaja do smrti ideologij. Zlasti po zlo- mu komunističnih režimov v vzhodnih državah je to postalo v nekem oziru tudi

ČESTITKE IN VOŠČILA SLOVENCU

»Tednik Novi list se iskreno veseli novega dnevnika SLOVENEK, ga pozdravlja in mu želi veliko uspehov. Globoko je prepričan, da bo Slovenec bistveno prispeval k nadaljnji ras'i in oblikovanju mlade slovenske demokracije. Prepričan je tudi, da bo v dnevniku našla ustrezno mesto problematika slovenske narodne skupnosti v Italiji.«

Tako se glasijo čestitke in voščila, ki smo jih naslovili na uredništvo novega slovenskega dnevnika tik pred izidom njegove prve številke v torek, 25. t.m. Čestitke in voščila izražamo tudi na tem mestu in poudarjamo, da je bil Slovenec po našem potreben zlasti za skrbno negovanje mlade demokracije, da se obvaruje pred nevarnostmi, ki so in bodo vedno prisotne.

resnica. Ideologija kot integralna in vseobsegajoča, totalna, vodilna sila in prisila — ta je nedvomno padla. In tako je tudi prav. S tem pa niso propadle tudi ideje. Ideje v tistem pravem, plemenitem, humanem pomenu, ki so po svojem bistvu neminljive. Svoboda, osebna in skupna lastnina, demokracija, pravičnost, solidarnost — vse te vrednote so trajne in človeku neodtujljive.

a. b.

Slovenci - narod tudi v političnem smislu

■ nadaljevanje iz 1. strani

ju priznala tujina. Pri tem je izredno pomembno stališče, ki ga bodo zavzele države - sosede. Znano je, da so tako evropska dvanajsterica kot Združene države Amerike do zadnjega nasprotovale proglasitvi samostojnosti in neodvisnosti Slovenije in Hrvaške ter se zavzemale za ohranitev celovitosti Jugoslavije, ki pa naj v celoti izpelje proces demokratizacije. V ta namen je zlasti evropska dvanajsterica obljubljala beograjski zvezni vladi finančno pomoč ter gospodarsko sodelovanje, kar sta predsednik zvezne vlade Marković in zunanji minister Lončar pridno izkoriščala za pritisk na Ljubljano in Zagreb, da bi se prekinil proces osamosvajanja. Jugoslovanska zvezna vlada je po proglasitvi neodvisnosti Slovenije in Hrvaške označila obe dejanji za nelegitimni oziroma nezakoniti,

češ da sta v nasprotju z zvezno jugoslovansko ustavo. Beograjska vlada je tudi poudarila, da bo vojska sprejela ustrezne ukrepe in predvsem zavarovala meje SF RJ. Kaj to pomeni, v tem trenutku malo kdo ve, znano pa je, da sta se tako Slovenija kot Hrvaška trdno odločeni upreti vsakemu nasilju. Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je v torek, 25. junija, na odločilni seji slovenskega parlamenta poudaril, da »ni poti nazaj«, kar pomeni, da je državna samostojnost stvarnost, s katero morajo računati vsi — prijatelji in neprijatelji. Pristavil pa je, da se Slovenci ne bodo prvi poslužili sile.

Upamo, da bo v tem kočljivem trenutku zmaga razsodnost in da bodo Slovenci mogli kronati svoja stoletna prizadevanja za popolno enakopravnost, ki jo morejo doseči le v lastni državi.

Jusarske volitve uspeh za domačine

Izidi volitev novih odborov za jusarska zemljišča na Tržaškem so zgovorno pokazali, da so se naši ljudje zavedali njihovega globljega pomena. To med drugim že izhaja iz sorazmerno dobre volilne udeležbe. Z izvolitvijo kandidatov — domačinov — so se upravičenci množično odzvali vabilu in pozivu Slovenske skupnosti in kmečkih stanovskih organizacij. Zdaj se nudijo stvarni pogoji, da bodo domačini soodločali o nadaljnji usodi kraškega teri-

IZJAVA SSK IZ TRSTA

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti pozitivno ocenjuje izid volitev za jusarske odbore, še zlasti kar zadeva openski jus, obžaluje pa, da ni bil dosežen kvorum na Padričah. Slovenski upravičenci so pokazali veliko zrelost in zaznali pomembnost uveljavitve pri upravljanju jusarskih zemljišč, dediščine svojih prednikov. Slovenska skupnost obsoja dejstvo, da so bila volivna potrdila razdeljena prepozno ter da so mnoga obležala na tržaški občini ter še zlasti, da tržaška občinska uprava ni poskrbela za dvojezičnost ter tako kršila temeljno pravico slovenskega prebivalstva in ustaljeno prakso tudi ob dejstvu, da vse stroške krijejo jusi.

torija. Nudijo se tudi pogoji za nadaljevanje boja, katerega glavni cilj je, naj bi kraška zemlja ostala na razpolago domačinom. Zavrnuti je treba prizadevanja in želje ter težnje, da bi se jusarska zemljišča izkoriščala v druge namene, na primer za gradnjo velikih industrijskih in drugih objektov. Novi jusarski odbori morajo sodelovati pri izvajanju zakona o kraškem parku, pri čemer velja omeniti ugotovitev predsednika openskega jusarskega odbora Pavla Miliča, da ti odbori »upravljajo več kot polovico vsega teritorijak«.

Pri našem listu smo povsem zadovoljni, ker smo jusarskim volitvam v zadnji številki posvetili največjo pozornost. Zelo smo zlasti zadovoljni, ker so bili v nove odbore izvoljeni v ogromni večini domači ljudje in da se niso uresničile želje tistih, ki so računali, da bodo s pomočjo teh volitev tako ali drugače zagospodarili na teh področjih.

IZVOLJENI V JUSARSKE ODBORE

BANI

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Aleksander Ban, Fabio Krevatin, Ivan Vidali, Avguštin Vidali) in predstavnik liste Bani (Giovanni Pro).

BARKOVLJE

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Viktor Micheluzzi, Dimitrij Pertot, Edvard Godnik in Josip Breclj) in kandidat misovske liste (Marco Bartoli).

BAZOVICA

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Alojz Križmančič, Mirjam Žagar, Stojan Metlika in Karlo Mezgec) in kandidat liste Jus (Ivan Križmančič).

GROPADA

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Aleksander Kalc, Aleksander Mužina, Karlo

Kalc, Magda Goizza) in kandidat liste Jus (Stanislav Kalc).

KONTOVEL

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Mario Daneu, Robert Daneu, Paolo Lapel, Danilo Zavadlal).

LONJER

Izvoljeni so bili vsi štirje kandidati enotne liste (Odo Kalan, Albin Čok, Alfio Donati in Stojan Sancin).

OPČINE

Izvoljeni so bili štirje kandidati liste Jus Opčine (Pavel Milič, Albin Sosič, Guido Cobež in Igor Dolenc) ter kandidat liste DC, PSI, PLI (Giovanni Cola).

PADRIČE

Udeležba je bila 46,1 odstotna, zato volitve niso veljavne.

PROSEK

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Bogdan Bogatec, Karlo Cibic, Bruno Rupel in Lucijan Stoka) ter kandidat misovske liste (Franco Sterle).

TREBČE

Izvoljeni so bili štirje kandidati enotne liste (Orlanda Carli, Milan Čuk, Mauro Kralj in Darko Kralj) ter predstavnik liste Trebče (Florindo Carli).

MEDJA VAS

Izvoljeni so bili vsi štirje kandidati liste Zelod (Pavel Ferfolja, Bruno Tomazetič, Patria Capolicchio in Silvana Hvalič).

Naša društva

KD »Skala« iz Gropade

Kulturno društvo »Skala« iz Gropade se lahko ponaša z več kot stoletno tradicijo. Ustanovili so ga leta 1885 in je bilo tedaj glavni kulturni pa tudi družabni center v vasi, v katerem so se zbirali domala vsi domačini. Tudi danes društvo svoje vloge ni bistveno spremenilo: še vedno predstavlja pomembno vez med vaščani, ki so tudi zaradi njega ohranili takšen smisel za skupnost, kakršnega je v sodobnem svetu težko najti. K temu je treba dodati še dejstvo, da je Gropada ena redkih vasi skoraj izključno slovenskim prebivalstvom.

Delovanje društva »Skala« sta v preteklosti prekinila najprej fašizem in nato vojna vihra; marsikateri domačin se ni več vrnil v svojo vas. Pred šestimi leti, ob 100-letnici ustanovitve društva, pa so Gropajci sklenili, da ga po štiridesetletnem kulturnem mrtvilo ponovno obnovijo. Saško Kalc, sedanji predsednik »Skale«, je na proslavi dejal, da so vaščani želeli obnoviti društvo. »Odločili smo se«, je rekel, »da bomo novemu društvu dali ime prvega, ki je bilo ustanovljeno v Gropadi pred 100 leti. Zakaj smo se odločili za ime KD Skala? Izvirno staro ime pomeni, da ima društvo bogato zgodovinsko tradicijo in obenem poudarja kontinuiteto slovenske kulture v tem kraju v zadnjem stoletju.«

»Naša prva skrb ob obnovitvi Skale je bila odprtje sedeža, ki ga prej ni bilo,«

pravi tajnik društva Aleksander Mužina. »Domači zbor je na primer dolga leta vadil v P'ckovem skednju, kjer med drugim ni bilo ogrevanja. Nato smo se nekaj časa zbirali v bivši gostilni Milkovič, ki pa je kmalu zatem pogorela...« Vaščani so pred šestimi leti ustanovili tudi Gospodarsko zadrugo »Skala«, ki je imela prvotno 30, danes pa šteje 50 članov, je še povedal Mužina. Zadruga je takoj odkupila hišo in del zemljišča na koncu vasi. Hitro je obnovila poslopje in zgradila novo dvorano. Pomagali so takorekoč vsi vaščani, ki so tudi žrtvovali veliko prostega časa, kar dokazuje, da jim je bilo domače društvo res pri srcu. Opravili so veliko dela, saj nekaj prostorov danes že služi svojemu namenu, vendar bo marsikaj treba še narediti. Kdaj bodo dela zaključena, je seveda odvisno predvsem od finančnih sredstev.

Razveseljivo je dejstvo, da v društvu »Skala« sodeluje lepo število mlajših članov, ki imajo tudi zelo aktivno sekcijo. V okviru društva deluje tudi istoimenski mešani pevski zbor, ki vaščane tesno povezuje med seboj. V zboru pojejo člani vseh starosti — od 15 do 70 let — vodi pa jih mlada dirigentka Anastazija Purič.

Med zadnjimi odmevnimi prireditvami v organizaciji KD »Skala« je treba predvsem omeniti Kmetijski sejem, ki je pote-

dalje na 7. strani ■

Mešani pevski zbor Skala iz Gropade leta 1987

(fto M. Magajna)

ZA RAVNOVESJE MED NAPREDKOM IN VARSTVOM OKOLJA

V dvorani Baroncini v Trstu je v ponedeljek, 24. t.m., potekala zanimiva okrogla miza z naslovom »Za pravo ravnovesje med zahtevami energetike, varnosti in okolja — primera Krškega in Tržiča«. Srečanje je organiziral Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček na pobudo Slovenske skupnosti. Govorila sta direktor uprave republike Slovenije za jedrsko varnost inženir Miroslav Gregorič in namestnik slovenskega ministra za varstvo okolja Mitja Breclj.

Na tem srečanju naj bi, po zamisli prirediteljev, prišlo do poglobljene razprave o jedrski elektrarni v Krškem in premogovni centrali v Tržiču, možnih nevarnostih ter dejanskem onesnaževanju na stičišču med Furlanijo - Julijsko krajino in Republiko Slovenijo. Do pravega soočanja, izmenjave mnenj in izkušenj pa ni prišlo, saj se predstavniki premogovne centrale ENEL v Tržiču niso udeležili okrogle mize. Zanimivo je tudi dejstvo, da ni bil prisoten noben italijanski časnikar, niti tistega časopisa, ki zbira podpise za zaprtje centrale v Krškem.

Inž. Gregorič je prisotnim posredoval izredno točne in izčrpne podatke o delovanju jedrske elektrarne v Krškem. Poudaril je, da so ta objekt obiskale številne mednarodne komisije; njihove ocene so bile vedno ugodne. Na očitek, da je elektrarna zgrajena na delno potresnem področju, pa je direktor za jedrsko varnost odgovoril, da elektrarna prenese potres z jakostjo nad deveto stopnjo Mercallijeve lestvice. Nato je inž. Gregorič navedel še vrsto zanimivih podatkov, ki dokazujejo popolno varnost tega objekta.

SLOVENSKA SKUPNOST IN KRAŠKA GORSKA SKUPNOST

»Slovenska skupnost je pristopila k novemu vodstvu Kraške gorske skupnosti in prispevala k obnovitvi tristrankarske koalicije iz prepričanja, da je treba v tem trenutku zaustaviti vse sile za ohranitev in okrepitev te krajevne uprave, poleg tega pa si je treba prizadevati za odobritev dveh deželnih zakonov, ki neposredno zadevata slovensko narodnostno skupnost in naš življenjski prostor ter pri tem prisojata ravno Kraški gorski skupnosti zelo pomembno vlogo«. Tako se glasi tiskovno poročilo deželnega tajništva Slovenske skupnosti ob izvolitvi novega vodstva Kraške gorske skupnosti.

Slovenska skupnost je med pogajanjem poudarjala zlasti nujnost skupnih pogledov na vprašanja zakonskih osnutkov o razvoju Krasu in o naravovarstvenih ukrepih na Krasu. Poleg programskih točk je Slovenska skupnost zahtevala »enako dostojanstvo vseh treh strank (Ssk, PSI in PDS) pri upravljanju Kraške gorske skupnosti, ki je za naše prebivalstvo pomemben so-govornik, pa naj gre za razvojne načrte, vprašanja kmetijstva in drugo. Čeprav ni bilo pravega razumevanja za vse predloge Slovenske skupnosti, ima zdaj stranka v devetčlanskem upravnem odboru tri odbornike. Ti so Branko Černic (Sovodnje), Jožko Gruden (Zgonik) in Sergij Mahnič (Dolina).

Kmetijstvo in vstop Slovenije v Evropo

Ivan Oman in Nevo Radovič (fto M. Magajna)

Slovenska kmečka zveza - Ljudska stranka je že pred poldrugim letom navezala tesne stike s pokrajinsko Zvezo neposrednih obdelovalcev iz Trsta, katere predsednik je Nevo Radovič. Po prizadevanju te tržaške organizacije so se začeli za kmetijstvo na Slovenskem zanimati tudi predstavniki italijanske vsedržavne zveze. V torek, 18. junija, je v Trstu prišlo do pomembnega sestanka med stranko slovenskih kmetov, ki jo je vodil predsednik Ivan Oman, in deželnim vodstvom Zveze neposrednih obdelovalcev z vsedržavnim podpredsednikom, senatorjem Micolinijem na čelu. Ob tej priložnosti je bil tudi podpisan dokument z naslednjim besedilom: »... Glede na dobre odnose med obema organizacijama sta delegaciji sklenili, da bosta utrdili in razširili sodelovanje, ki naj bi pripomoglo tudi k utrditvi demokratičnih procesov v Sloveniji in omogočilo ekonomsko, socialno in kulturno sodelovanje med obema deželama. Obenem se obvezujeta, da bosta na mednarodni ravni podpirali vsa gibanja, ki si prizadevajo za razvoj kmetijstva po načelih krščanske vzajemne pomoči.«

Predstavniki Zveze neposrednih obdelovalcev in Slovenske kmečke zveze - Ljudske stranke so se v zadnjem času pogosto srečevali in so imeli mesečno skupne sestanke v Ljubljani, Trstu in Vidmu. Vsedržavni podpredsednik zveze Micolini se je

med drugim udeležil letošnjega 3. kongresa Slovenske kmečke zveze, ki se je preimenovala v Ljudsko stranko, pomembno pa je bilo tudi srečanje predstavnikov stranke slovenskih kmetov in italijanskim ministrom Gorio v Krminu. Predstavniki vsedržavne Zveze neposrednih obdelovalcev so tudi izrazili pripravljenost, da bi podprli prizadevanja Slovenije za vstop v razne evropske organizacije, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. Na vseh teh sestankih je bilo z italijanske strani opaziti zanimanje za razvoj mlade slovenske demokracije, predstavniki Slovenske kmečke zveze - Ljudske stranke pa so se predvsem zanimali za delovanje Zveze neposrednih obdelovalcev v zadnjih štirih desetletjih in za njene dosežke na področju kmetijstva.

Vezni člen med obema organizacijama je Nevo Radovič. V začetku letošnjega leta je bil kot edini Slovenec iz Italije imenovan za člana komisije za gospodarsko sodelovanje s tujino, ki deluje v okviru Slovenske kmečke zveze, vsedržavna Zveza neposrednih obdelovalcev pa ga je zadolžila za stike s Slovenijo.

Iz Goriške

ČERNOBILSKI OTROCI NA OBISKU V GORICI

V ponedeljek, 24. junija, je obiskala Gorico skupina otrok iz Černobila, ki se mudi na enomesečnem zdravstvenem letovanju na Debelem rtiču pri Ankaranu. 143 otrok si je v jutranjih urah ogledalo goriški grad, nato sta bila na sporedu srečanje z mestnimi oblastmi in turistični ogled Gorice, popoldne pa so se mali gostje ustavili še v tamkajšnjem slovenskem dijaškem domu, kjer je bilo mladinsko kulturno-športno srečanje.

Obisk otrok sodi v okvir širše solidar- nostne akcije »Slovenija Černobilu«, do ka- tere je prišlo s sodelovanjem Rdečega kri- ža Slovenije in stranke Zeleni Slovenije. S povabilom v Gorico so želele slovenske organizacije v Italiji dati svoj prispevek tej človekoljubni pobudi.

Zakaj je Lokar zaloputnil z vrati

Tržaška občinska uprava je začela pri- pravljati besedilo občinskega statuta, ki ga predvideva zakon iz lanskega leta. Na seji pristojne občinske komisije (bila je konec prejšnjega tedna) je svetovalec Ssk prof. Aleš Lokar predstavil 15 spreminjavalnih predlogov k besedilu, ki ga je bila pred- ložila občinska uprava. Amandmaji zade- vajo predvsem odnose med upravo in ob- čani slovenskega jezika, vprašanje rabe slovenskega jezika v odnosih z javno upra- vo in dvojezičnost.

Zanimivo je, da je župan Richetti že na začetku seje izjavil, da komisija o teh a- mandmajih ne bo razpravljala, češ da dr- žava še ni izdala zaščitnega zakona za slo- vensko manjšino. Lokar je županove tr- ditve takole zavrnil: 1. Cilj občinskih sta- tutov je predvsem ta, da pridejo boljše do- izraza posebnosti vsake posamezne občine;

ena glavnih posebnosti tržaške pa je, da so na njenem ozemlju prisotni slovenski ob- čani; 2. statuti hočejo izboljšati krajevno avtonomijo in predstavništvo: to pomeni, da ni potrebno na vse čakati samo od zgo- raj, temveč se nekateri problemi lahko re- šujejo na nižji ravni (predvsem na ravni občin); 3. če se bodo nekateri problemi re- šili na krajevni ravni, bo tudi osrednja vla- da podobne ali enake primere lažje uredi- la na zakonodajni ravni. (Lokar je pri tem ugotovil, kako je splošno znano, da so glav- ne zavore za rešitev vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino, predvsem v Trstu); 4. tržaška občina ima v tej zvezi že nekaj prakse, saj ima prevajalski urad, izdaja le- pake tudi v slovenščini, zato bi bilo logič- no, da to dejavnost uredi s statutom; 5. na Koprskem je bila, kot se vsakdo lahko

dalje na 7. strani

40-LETNICA SAMOSTOJNOSTI

Te dni poteka 40 let, kar je bila v Sovodnjah prva seja obnovljenega občinskega sveta. Pred tem so bile prve povojne občinske volitve. Na obletnico je po ustaljeni navadi slavnostna seja občinskega sveta, na kateri se pregleda položaj v občini. Taka seja je bila 24. t.m., v občinski telovadnici. Nastopil je župan Primožič, na sporedu pa je bil tudi kulturni program. Praznovanje se je začelo že dan prej s športnimi tekmami, saj je letošnji jubilej povezan s 35-letnico delovanja Športnega društva Sovodnje.

Ssk V GORICI

Občinska sekcija Slovenske skupnosti iz Gorice je na seji v četrtek, 13. junija, podrobno obravnavala vprašanje novega statuta goriške občine. Posebno pozornost je posvetila prizadevanjem, da bi slovenska manjšina v novem statutu našla primerno mesto. Na seji so bili izdelani važni predlogi, ki jih bo stranka predložila ostalim političnim silam. Ssk upa, da bodo zahteve Slovencev podprle vse demokratične sile, zlasti tiste, ki imajo naše ljudi med svojimi volivci.

Koristna pobuda Mladinske sekcije Ssk

Mladi od Demosa mladim v deželi

Mladi predstavniki italijanskih vladnih strank v deželi Furlaniji - Julijski krajini težko razumejo težnje in želje Slovenije po osamosvojitvi. Z De Michelisovimi stališči se sicer ne strinjajo, vendar imajo o pravilnosti slovenske izbire precejšnje pomisleke. Tako se je vsaj izkazalo na srečanju, ki je potekalo v četrtek, 20. t.m., v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici med mladimi člani Demosove koalicije in predstavniki mladinskih sekcij strank delne večine. Srečanje je organizirala Mladinska sekcija Slovenske skupnosti, ki je hotela svoje italijanske sovrstnike seznaniti z ozadjem in pomenom proglašitve neodvisnosti Slovenije pred bližnjim 26. junijem.

Slovenski gostje so predstavnike italijanskih strank temeljito poučili o vzrokih, zaradi katerih je prišlo do te odločitve. Boštjan Turk je prisotne seznanil z vlogo Slovencev pri genezi Evrope od svetih bratov Cirila in Metoda do današnjih dni, Peter Bolasko je obrazložil, zakaj želijo ustaviti Slovenci samostojno državo, Mitja Žakelj je predstavil samostojno Slovenijo kot socialno državo, Matjaž Volk je govoril o mladi populaciji v novih okoliščinah, Igor Ferluga pa o manjšinah kot o mostu prijateljstva. Ob koncu je bilo govora tudi o mednarodnih odmevih na slovensko osamosvajanje.

Iz odgovorov italijanskih sogovornikov je bilo mogoče sklepati, da situacije niso

popolnoma razumeli. Nekateri so celo primerjali Slovenijo z italijanskimi »ligami«, drugi pa so spet, čeprav bolj obzirno, trdili, da bi se morala Slovenija žrtvovati za manj srečne, to je za druge jugoslovanske republike. Bili so tudi taki, ki so slišali samo to, kar so hoteli. Mlad krščanski demokrat, sam Istran po rodu, je na primer v razlagi mladih predstavnikov Demosa videl le možnost, da bi bila Istra vrnjena Italiji, poseg za zaščito slovenske manjšine v Italiji pa nanj ni napravil nobenega vtisa. Predstavniki socialistične stranke pa se je, ko je bilo govora o Reziji, celo zavzel za pravico do asimilacije.

Utemeljeno lahko domnevamo, da je grad bil sezidan okrog leta 1600 in se je do danes ohranil v razmeroma nespremenjenem videzu. V tlo-

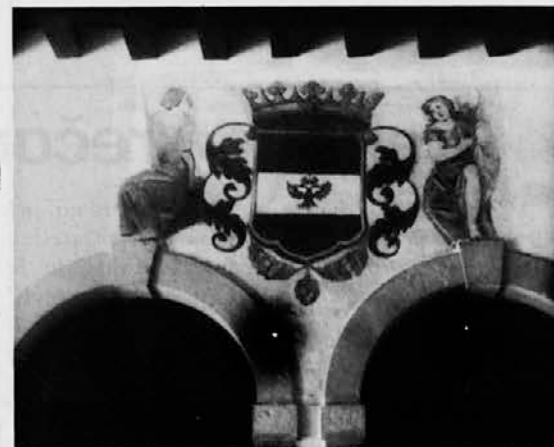
risu je skoraj pravilen kvadrat s simetrično postavljenimi stolpi na vogalih, primerjamo pa ga lahko s podobno grajenim gradom Kromberk. Gre za renesančni stavbni tip, ki se je v naše kraje razširil iz severne Italije. Verjetno v času druge beneške vojne (1615-1617) je grad dobil obzidje, ki je na zahodni strani deloma še ohranjeno. Upoštevaajoč os, ki poteka skozi sredino grajskega poslopja in se nadaljuje na vzhodni strani po terasno urejenem zemljišču, na zahodni strani pa skozi portal v sredini obzidja še dalje do borovega gozdiča na griču, bi lahko govorili o baročni koncepciji ureditve celote, ki jo v določeni meri upošteva tudi sedanja ureditev, prilagojena sodobnim potrebam. Do nekaterih sprememb je prišlo v gradu že v baročni dobi, kar nam priča ureditev kapele v južnem obzidnem stolpu, to pa hkrati pomeni, da je takrat obzidje že izgubilo na svoji izrazito obrambni funkciji.

Zaradi neugodnih zgodovinskih okoliščin, pa tudi neodgovornega raznašanja tik po drugi svetovni vojni, v gradu ni več izvirnih kosov premične notranje opreme. Ostalo je le tisto, kar ni mogoče odnesti, to pa so zlasti poslikane površine. Od teh so največje v »lovski« sobi v pritličju, ki jo je leta 1894 okrasil goriški slikar Clemente Del Neri. Upodobil je več lovskih oz. poljedelskih tihožitij in vedute krajev, kjer so bile posesti družine Baguer. V podobnem dekorativnem slogu, značilnem za drugo polovico 19. stoletja, je poslikano tudi stopnišče, ki iz pritličja vodi v prvo nadstropje.

Osrednji prostor prvega nadstropja je »viteška« dvorana, okrašena s štirimi plemiškimi grbi, od katerih sta dva še prvotna, iz časa kmalu po nastanku gradu. Grb na severni steni pripada družini Colloredo, ki se kot lastnik posesti omenja že leta 1501. Na isti steni desno je nekoliko kasneje nastala preprosta, a vsebinsko zanimiva stenska slika s prizorom napada na utrjeno obmorsko mesto. V ozkem prostoru, v katerem stopimo skozi dvojni kamnit portal pod grbom družine Colloredo, sta ohranjena ostanka stare baročne poslikave z motivom vzorčasto okrašene zavese, ki bi ju lahko datirali še v 17. stoletje. V sosednji sobi levo lahko občudujemo kamin s kamnitim, globoko vžlebljenim baročnim okvirom, na stropu pa rastlinski ornament v »papier-mâché« tehniki, ki je verjetno nastal ob koncu 18. oz. v začetku 19. stoletja. Še en podoben kamin stoji v prostoru ob jugovzhodnem stolpu.

Osrednji prostor prvega nadstropja je »viteška« dvorana, okrašena s štirimi plemiškimi grbi, od katerih sta dva še prvotna, iz časa kmalu po nastanku gradu. Grb na severni steni pripada družini Colloredo, ki se kot lastnik posesti omenja že leta 1501. Na isti steni desno je nekoliko kasneje nastala preprosta, a vsebinsko zanimiva stenska slika s prizorom napada na utrjeno obmorsko mesto. V ozkem prostoru, v katerem stopimo skozi dvojni kamnit portal pod grbom družine Colloredo, sta ohranjena ostanka stare baročne poslikave z motivom vzorčasto okrašene zavese, ki bi ju lahko datirali še v 17. stoletje. V sosednji sobi levo lahko občudujemo kamin s kamnitim, globoko vžlebljenim baročnim okvirom, na stropu pa rastlinski ornament v »papier-mâché« tehniki, ki je verjetno nastal ob koncu 18. oz. v začetku 19. stoletja. Še en podoben kamin stoji v prostoru ob jugovzhodnem stolpu.

Osrednji prostor prvega nadstropja je »viteška« dvorana, okrašena s štirimi plemiškimi grbi, od katerih sta dva še prvotna, iz časa kmalu po nastanku gradu. Grb na severni steni pripada družini Colloredo, ki se kot lastnik posesti omenja že leta 1501. Na isti steni desno je nekoliko kasneje nastala preprosta, a vsebinsko zanimiva stenska slika s prizorom napada na utrjeno obmorsko mesto. V ozkem prostoru, v katerem stopimo skozi dvojni kamnit portal pod grbom družine Colloredo, sta ohranjena ostanka stare baročne poslikave z motivom vzorčasto okrašene zavese, ki bi ju lahko datirali še v 17. stoletje. V sosednji sobi levo lahko občudujemo kamin s kamnitim, globoko vžlebljenim baročnim okvirom, na stropu pa rastlinski ornament v »papier-mâché« tehniki, ki je verjetno nastal ob koncu 18. oz. v začetku 19. stoletja. Še en podoben kamin stoji v prostoru ob jugovzhodnem stolpu.

Grb družine Colloredo v viteški dvorani

pada družini Colloredo, ki se kot lastnik posesti omenja že leta 1501. Na isti steni desno je nekoliko kasneje nastala preprosta, a vsebinsko zanimiva stenska slika s prizorom napada na utrjeno obmorsko mesto. V ozkem prostoru, v katerem stopimo skozi dvojni kamnit portal pod grbom družine Colloredo, sta ohranjena ostanka stare baročne poslikave z motivom vzorčasto okrašene zavese, ki bi ju lahko datirali še v 17. stoletje. V sosednji sobi levo lahko občudujemo kamin s kamnitim, globoko vžlebljenim baročnim okvirom, na stropu pa rastlinski ornament v »papier-mâché« tehniki, ki je verjetno nastal ob koncu 18. oz. v začetku 19. stoletja. Še en podoben kamin stoji v prostoru ob jugovzhodnem stolpu.

JESTVINE

Silvan Grgič

PADRIČE 37 - TEL. 226-293

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Vinko Beličič: Izbrane pesmi

OD ČEŠMINOVEGA GRMA MED PLAMENEČI RUJ

Pri ZTT so pred kratkim v zbirki Leposlovje izšle »Izbrane pesmi« Vinka Beličiča, neutrudnega besednega umetnika, esejista in prevajalca, ki je v skoraj pol stoletja dolgem obdobju izdal nad deset knjig krajše pripovedne proze in pesmi, večji del v zdomstvu ali v samozaložbi. Nova pesniška zbirka vsebuje izbor Beličičeve lirike, ki se napaja predvsem v naravi. Torej je podoba na ovitku — posnetek Lukežičevega pejsaža — v popolnem sozvočju z vsebinsko naravnostjo zbirke, kajti Beličič je prvenstveno pesnik narave. V njej se porajajo pesniški utrinki in vanjo se prelivajo najrazličnejši motivi — motiv matere in rojstne vasi, domotožje, ljubezenska izpoved, refleksija o človeški eksistenci.

Beličič se je začel razvijati v krogu zadnje dominsvetovske generacije, toda kot pesnik samohodec je svoja začetna pesniška izkustva skozi osebno in umetniško dozorevanje obogatil. V njegovi liriki ni veliko asonanc z religioznim ekspresionizmom ali Voduškovim odčaranostjo ali pa s Kocbekovim magičnim realizmom. Tone Pavček v spremni besedi ugotavlja, da je pesniku uspelo spojiti belokranjsko mehko in kosoveljski Kras v samosvoj pesniški izraz, ter imenuje Beličiča pesnika dveh pokrajin in ene poezije.

Beličičeva poezija je enovita, saj se njegova občutja sproščajo ob naravi in v njej. Pesmi so zelo smotrno urejene v štiri razdelke: prvi — Mati zemlja — zajema pesmi o naravi, drugi — Srce srcu — poje o ljubezni, tretji — Po krožnici — je ubran na temo domoljubja, sklepni razdelek — Na vrh in nizdol — pa vsebuje življenjsko izpovedne pesmi.

Poezije prvega sklopa govore o človeku, ki živi v naravi in z njo, kjerkoli že je, v svoji prvi ali drugi domovini. Od belih češenj v sa-

dovnjakih, mladih žitnih njiv, vinogradov ter zidanic je pesnik pristal na grmičevnati gmajni, v megli in burji. V tem svetu je odkril novo lepoto akacij, plamtečega ruja in dišečih ciklam. V svoje verze je ujel barvne odtenke: belo meglo, rdeče nageljne in rdečo plodno prst, žolt češminov grm, pastirski modri dim, modrooke lise neba, zlato barvo buč, srebro v jutranjem siju.

Prve pesmi razodevajo bogatost barvnega slikanja, v pesmih Krasa pa — sivina ali tu pa tam smaragden in rdeče žolt utrinek. Barvnih ukrasnih pridevkov je manj, sporočilo se oblikuje z glagolskim izražanjem, z deležniki, zlasti trpno-preteklimi (nezapuščen, odrinjen, oslepljen). Torej — od poezije vonjev in barv k bistvenosti, od impresionizma k pomenski nabitosti, v izčiščenost samoniklega izražanja.

V drugem razdelku so zbrane ljubezenske pesmi, polne trepetanja in pričakovanja, ki se zrcalita tudi v zvočnem, barvnem in dišavnem utripu narave. Nežno zarisani pejsaži se prelijejo v ljubezensko izpoved, ki je včasih prepojena tudi z grenkobo pelina. Svojo nepotešenost in nemir je pesnik ujel v podobo Prometeja, mito loškega znanilca nemoči in poguma obenem.

Poezije tretjega sklopa se pogosto navezujejo na pesnikova doživetja mestnih predelov, božjih poti, slovenskih vasi (Pri Svetem Justu Na Stari Gori, Kneža idr.). Materinski motiv se prepleta s spominom na rojstno vas Rodine, ki ga pesnik v duhu oživlja tako v Milanu kot v Trstu in na Krasu. Ranjeno srce pa se ne izpoje zaradi osebne bolečine mladega moža, ki se je moral prerano ločiti od svoje domovine. Lirski subjekt prerase individualno bol, saj čuti z vsemi, ki jih: »Tisoče z molkom pozabe odel

je poraz« (1. november). Usodnost slovenske medvojne in povojne tragedije se naposled ode ne v antično prispodobno Antigone, polblazne od štetja let, od misli, da morda njen slovenski Polineik ne bo nikoli otet.

Lirske refleksije zadnjega sklopa posredujejo Beličičeva spoznanja o skrivnostih življenja in smrti, o njegovi ozki poti skozi dolino. Toda pesnik jasno ve za svoj cilj. Misel na smrt se staplja z večnostjo narave, saj v njej — »in ni več časa ne daljav.« Pesnik je miren, potešen, tako da po dolgi trnjevi poti, po preizkušnjah in tegobah sklepa razdelek in pesniško zbirko z mislijo:

»Leta gredo, oblaki se dvigajo nadme

— a jaz se smehljam.«

Dediščina Župančičevske duhovne vedrine, obenem pa zaupanje v nevidnega, a vedno prisotnega večnega Načrtovalca.

Majda Artač - Sturman

NOVICE

V SOBOTO POSVETITEV DEVETNAJSTIH NOVOMAŠNIKOV

V soboto, 29. junija, bodo v Sloveniji posvetili 19 novomašnikov. Pomembna cerkvena svečanost bo potekala v koprski, ljubljanski in mariborski stolnici, v vseh treh cerkvah pa se bo pričela ob 9. uri. V Ljubljani je novomašnikov skupno 9. Od teh je 6 škofijskih, 3 pa so redovni. Mariborska škofija bo v soboto dobila 5 mladih duhovnikov — 2 škofijska in 3 redovne — koprška pa prav toliko. Med njimi so 4 škofijski, eden pa je redovni novomašnik.

Mladih duhovnikov je tokrat manj kot prejšnja leta. Zanimiv je podatek, da je med letošnjimi novomašniki samo šest doma iz mesta, ostali pa prihajajo s podeželja. Večina izhaja iz družin, v katerih se je rodilo od 4 do 5 otrok, kar je precej nad slovenskim povprečjem.

BERLIN GLAVNO MESTO

Z velikim veseljem in neprikritim zadovoljstvom so v Berlinu sprejeli odločitev nemškega parlamenta, naj se v to mesto preselijo vlada, parlament in vse ostrednje ustanove. Za takšno odločitev je sicer bila večina poslancev, toda mnogi so bili proti ter imeli proti predlogu resne pomisleke. Tri glavne stranke (Kršč. demokrati, socialdemokrati in liberalci) so v bistvu svetovale, naj njihovi poslanci volijo po lastni uvidevnosti. Tako se je na primer zgodilo, da sta kancler Kohl (prvak Krščanske demokracije) in socialistični prvak Brandt (prav tako bivši kancler) glasovala za isti predlog, in sicer naj Berlin postane v vseh pogledih glavno mesto nemške države.

Najrazličnejše berlinske osebnosti še vedno poudarjajo, da bi vsakršna drugačna rešitev bila velika zgodovinska napaka.

GRAD DOBROVO JE ZASIJAL V PRVOTNI LEHOTI

■ nadaljevanje s 5. strani

Grad Dobrovo po končani obnovi združuje več dejavnosti, s tem, da so prtiličje, dvorišni del in klet namenjeni gostinstvu, prvo in drugo nadstropje pa galerijski oz. muzejski dejavnosti, s poudarkom na stalni razstavi slikarja in grafika Zorana Mušiča.

Marko Vuk

Premsko srečanje književnikov

V nedeljo, 23. junija, je bilo na Premu pri Ilirski Bistrici 5. srečanje pesnikov, pisateljev in drugih kulturnih delavcev. Manifestacija je potekala na premskem gradu v organizaciji Združenja književnikov Primorske in Zveze kulturnih organizacij iz Ilirske Bistrice. Čudovito vreme in starodavno okolje gradu sta nemalo prispevali k uspehu prireditve. Prvi, referatni del srečanja je bil že dopoldne. Dva referata sta bila posvečena poeziji in osebnosti Bogomila Faturja in Vilija Steguja, nato je sledilo razmišljanje o možnostih objavljanja v primorskem prostoru na obeh straneh meje. O tej problematiki, ki sta jo uvedla Vlado Šav in Edelman Jurinčič, se je razvila živahna debata, ki jo je vodil predsednik združenja Boris Pangerc. V debato je tehtno posegel tržaški književnik Filibert Benedetič, ki je poudaril vlogo radijskega medija pri širjenju umetniške besede.

Popoldne so se v senci gradu zbrali mladi primorski literati in se predstavili z nekaterimi obetajočimi sestavki. Glavna manifestacija pa je bila pod večer na grajskem dvorišču. Najprej je nastopila skupina Gallus Consort z izvedbo nekaterih skladb Dine Slama po Kosovelovih besedilih. Sledil je literarni večer, ki so ga sooblikovali tudi zamejski ustvarjalci Filibert Benedetič, Irena Žerjal in Duško Jelinčič. Med poslu-

šalci pa smo opazili Zlatko Obid Lokatos in Aleksija Pregarca.

Potem je s hudomušnim skečem nastopila dramska skupina slovenskega kulturnega društva Bazovica z Reke, venček pesmi je zapela tržaška ženska pevka skupina Stu ledi, na koncu pa je pel kantavtor Iztok Mlakar.

M. C.

»ZAMOLČANA« KNJIŽEVNOST V LJUBLJANI

V kulturno - informacijskem centru »Križanke« v Ljubljani je bila v petek, 21. t.m., okrogla miza o zamolčani književnosti. V razstavnici dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice pa so odprli razstavo »Slovenski tisk v zdomstvu po letu 1945«. Okrogle mize so se udeležili predstavniki zamejskih in zdomskih založb. Po zdravu ministra Dularja so podali splošni pregled zamolčane književnosti Lev Detela, Helga Glušič in France Pibernik. Med prikazi posameznih avtorjev je Martin Jevnikar govoril o Vinku Beličiču. Zora Tavčar je v svojem posegu omenila pomembnost Jevnikarjeve rubrike v Mladiki o zdomskih avtorjih. V okviru nastopov predstavnikov založb sta spregovorila za Goriško Mohorjevo družbo dr. Markuža, Marij Maver pa za Mladiko.

Sodobno kmetijstvo

Nešplja - premalo cenjena sadna sorta

Nešplja je 2.000 let znana sadna vrsta. Izhaja iz Kavkaza, od koder se je širila prek Krima v Iran, Grčijo ter se udomaćila v sredozemskem pasu in še najbolj na Balkanu.

Plodovi nešplje so okusni, osvežilni in zdravi, bogati z mineralnimi solmi, hidrati in organskimi kislinami, ki blagodejno vplivajo na človekov organizem.

Nešplje uporabljajo sveže in posušene v predelovalni industriji kot surovino za kompote in marmelade. Plodovi so glede na sorto, rastišče in ekološke razmere, v katerih rastejo, različnih dimenzij in teži od 10 do 60 gr. Plod vsebuje 85% vode in ga zaradi tanina in pektinov uporabljajo za lajšanje prebavnih motenj. Semena nešpelj uporabljajo pri odpravljanju ledvičnih kamnov, listje pa za zdravljenje golše. dlesni in ustne votline. Nešplja raste od 300 do 1200 m nadmorske višine, najbolj pa ji ustrezajo tople vinogradniške lege in v krajih s povprečno temperaturo 9°C. Prenese tudi do minus 36°C, če toplotna nihanja niso prevelika.

Nešplja cvete pozno aprila, tako da se izogne spomladanskim posebam. Občutljiva je za visoke poletne temperature nad 33°C. Rada ima svetlobo in je izrazita heliofilna rastlina.

Nešplja glede zemljišča in vlage ni zahtevna. Uspeva na vseh vrstah tal vendar moramo upoštevati podlago, na katero je cepljena.

Na suhih plitvih in revnih tleh uspeva nešplja, ki je cepljena na beli glog in škorš. Če je cepljena na kutino zahteva nekoliko globlja tla, najboljše rezultate pa daje cepljena na hruško in če je vsajena v globoka, peščeno ilovnata in vlažna tla. Dobro uspeva tam, kjer pade vsaj 700 mm padavin na leto, ne prenese pa visoke podtalnice. Nešplja sodi med večletne rastline in raste v obliki grma ali drevesa celo do 5 metrov visoko. Kolikor je bila vzgojena iz semena ima močno razvejane korenine v obsegu drevesne krošnje brez srčene korenine. Deblo je močno. Divji tipi imajo bodice, žlahtne sorte pa ne. Zarodi tretjem ali četrtem letu in redno rodi. V polni rodnosti in dvajsetem letu daje

nešplja cepljena na kutino 60 do 80 kg plodov, cepljena na škorš (sorbus domestica) ali glog pa 100 do 150 kg. Življenjska doba nešplje je 30 do 100 let, odvisno pač od podlage. Nešplja je samo oplodna in ne potrebuje dodatne sorte za oploditev. Od 40 sort je zanimivih le 10 sort.

Navadna, domača nešplja ima drobne plodove bogate s semenom.

Debeloplodna holandska nešplja rodi plod težak 50 gr. Zaradi dekorativnega listja jo radi goje v vrtovih. Kraljevska nešplja, ki ima debele plodove, je pri nas najbolj razširjena.

Razmnožujemo jo s cepljenjem bodisi na vegetativno podlago raznih tipov kutin ali na generativno podlago kot so beli glog, divja hruška ali semenjak nešplje. Sadimo jo od pozne jeseni do zgodnje pomladi. Sadimo enoletne sadike v zrigolano zemljo ali sadilne jame.

Obrezujemo jih le prvih pet let. Od cvetenja do zorenja potrebuje 180 dni. Lahko jo oparita dve slani, nikakor pa ne čakajmo, da odvrže listje. Če jo pre zgodaj oberemo se lahko zgodi, da se plodovi ne omedijo in ostanejo neužitni. Medenje plodov se začne 2 do 6 tednov po obiranju, razprostrti jih moramo v tanki plasti in pokriti s senom ali slamo. Za sadjarja je najpomembnejše, da nešpelj ne napada nobena bolezen niti škodljivec in da ne rabi zaščitnega škropljenja.

Z. T.

NAŠA ZAVEZA

■ nadaljevanje iz 1. strani

stalno postavljati za zgled ravnanje Slovence z njeno italijansko in madžarsko manjšino.

Ko se torej upravičeno veselimo rojstva slovenske države, se moramo tudi dobro zavedati, da nas nova stvarnost v matiči nikakor ne odvezuje od dolžnosti, da odločno in vztrajno nadaljujemo s svojim bojem in prizadevanji za naš narodni obstoj in naš vsestranski razvoj. To je za nas nauk, ki izhaja iz sedanjega slovenskega, vsekakor zgodovinskega trenutka, in to je tudi naša zaveza.

KD »SKALA« IZ GROPADE

■ nadaljevanje s 3. strani

kal od 14. do 16. junija v Gropadi. Prireditelji so pripravili res bogat program. Na sporedu so bila razna srečanja, predavanja, okrogle mize o kmetijskih vprašanjih, nastop pevskega zbora, tekmovalna, ples in nadvse zanimiva razstava kmetijskega orodja. »Takšni sejmi so bili od nekdaj del naše kmečke kulture, kjer so se ljudje zbirali, kupovali, se spoznavali«, je rekel tajnik društva Aleksander Mužina. »Zdelo se nam je pomembno, da obudimo to tradicijo.«

(hj)

ZAKAJ JE LOKAR

ZALOPUTNIL Z VRATI

■ nadaljevanje s 4. strani

prepriča, uvedena najširša dvojezičnost ne glede na število pripadnikov italijanske manjšine, pri nas pa o kaki tozadevni recipročnosti ni ne duha ne sluha (v Kopru je celo župan italijanske narodnosti, op. ured.).

Ker župan za takšne in podobne argumente ni imel posluha, in je še dalje vztrajal pri stališču, da pri pripravi statuta ne bo govora o problemih slovenske manjšine, je prof. Lokar iz protesta zapustil sejo.

optika malalan

34016 opicina/opčine (ts) • tel.: 040/213957
via di prosecco/proseška ulica, 6

France Bevk

HUDA URA

XXIX.

Tine je bil od zavzetja pozabil nase. Od trenutka, ko sta tisti večer sedela na zidu pred Mlakarjevo hišo in so ju razganjala ista čustva sovraštva in ljubezni. mu je bil ta fant bližji kot vse na svetu. Tu pa pride in trdi nekaj, o čemer je določno vedel, da ni resnica. V tistem trenutku se mu niti malo ni porajalo vprašanje, čemu Mohor to dela. Ni ga nehal gledati v obraz, ki je bil, kakor da so ga spačile neke notranje bolečine. Pri tem mu je čudno leglo v srce, bilo mu je žal za tega človeka, četudi ga je še prejšnjega dne rahlo mrzil zaradi Zalke.

»Mohor,« je silil vanj, »ali si norec? Kaj govoriš? Jaz sem ga,« si je položil roko na prsi; ni se zavedal, da s tem pred vsemi priznava dejanje. »Jaz sem ga, ti si mi samo nož porinil v škorenj ... Ali se spominjaš?«

Slepčeve mrtve oči so se uprle v Tina tako prodirno, kakor da so spregledale.

»Ali bi ga bil,« je vprašal pridušeno, »če bi ti ne bil dal noža?«

Zdelo se je, da je vse položil v tisto vprašanje. To ni bil zgolj glas, niso bile zgolj besede, bilo je dosti več. Obraz mu je bil nepremičen, kakor da ga ne misli zgeniti, dokler ne dobi odgovora.

Tine se je naglo zravnal. Bile so prve besede, ki so se ga globoko dojmile. Znova se je zavedel samega sebe. Tedaj šele se mu je porodilo vprašanje: čemu Mohor prevzema vso krivdo? Le če bi bil isto pretrpel v sebi kot Mohor, bi si bil znal odgovoriti. Toda začutil je vendar tako razločno, da ga je zasekalo v duši. Prej je v mislih zaman iskal, da bi odvalil vsaj delce krivde na koga drugega in se olajšal. Misli je na Zalko, tudi na Pavleta, le na Mohorja ni pomislil niti za trenutek. Zdal mu je bila iznenada jasna njegova skrivda. Iz strahu pred posledicami, ki so mu znova stopile pred oči, ga je obšel srd nanj, četudi se mu je smilil, a saj se je zasmilil tudi sam sebi.

»O, ti, ti,« je stisnil pesti in v burnem navalu občutkov nabijal Mohorja po ramenih. »Vidiš, kaj se je zgodilo ... zakaj si

»Že dolgih dve sto let na vrhu tem stojim...«

Osnovna šola na Katinari je nedvomno ena tistih slovenskih šol, ki se poleg bazovske, ške denjske in barkovljanske lahko ponaša z najstarejšo tradicijo. Ta šola je v nedeljo, 16. t.m., praznovala 200-letnico. Ustanovljena je bila torej leta 1791 z zakonom za obvezno šolanje avstroogrske cesarice Marije Terezije. Pouk je v začetku potekal v nemščini, za časa Francozov v naših krajih pa je bila uvedena tudi učna ura slovenščine. To je trajalo, dokler se ni ponovno vrnila Avstrija.

Upokojeni didaktični ravnatelj Stanko Skrinjar, doma iz Lonjerja, ki je tudi sam obiskoval šolo na Katinari v najtežjih letih, nam je na kratko orisal njeno zgodovino. »Samo slovenska je ta šola postala sredi prejšnjega stoletja,« je povedal. »V tistem obdobju so tudi zgradili poslopje v bližini cerkve, ki je bilo zelo podobno šolskim poslopjem v Barkovljah, Bazovici in Škednju. Nič čudnega, saj si je vse načrte zamislil isti arhitekt. V naši šoli na Katinari pa je bilo premalo prostora, zato je občina vzela v najem še prvo nadstropje hiše nad »Kovačijo« v bližini cerkve. Danes se nihče več natančno ne spominja, kje je to bilo, saj poslopja sploh ni

več,« je še povedal Stanko Skrinjar. »Slo na Katinari, ki stoji še danes, pa so zgradili v tridesetih letih. Prej je na tistem mestu stala gostilna Padovan.«

Stanko Skrinjar se tudi spominja, da so med drugo svetovno vojno šolsko poslopje na Katinari zasedli nemški in italijanski vojaki. Slovenski učitelji so tedaj začeli poučevati otroke po domovih. »Te šole so nastale popolnoma samostojno, na pobudo posameznikov,« je poudaril Skrinjar »in na željo staršev. V Lonjerju sta poučevali učiteljici Marija Čok in moja sestra Tončka, v Rovtah jaz in Laura Abram, na Katinari pa Irma Čok.«

Od svojega nastanka dalje je imela slovenska osnovna šola na Katinari velike težave zaradi pomanjkanja prostora. Nekoč je bilo v tistih krajih zelo veliko otrok, tako da je imel vsak razred od 40 do 50 učencev. Danes je zaradi splošnega demografskega padca otrok veliko manj, a še vedno dovolj, pravi Stanko Skrinjar, da ostane organizacija pouka na isti ravni. Huda kriza zaradi pomanjkanja učencev se je pojavila pred dvajsetimi leti in je skoraj postavila pod vprašaj bodočnost slovenske osnovne šole na Ka-

tinari, danes pa se je, vsaj za sedaj, število učencev ustalilo.

Ob 200-letnici šole so osnovnošolski otroci pod vodstvom svojih učiteljic Novele Carli, Zore Glavina, Mare Kalan in Fride Valetič pripravili obsežno enkratno številko šolskega lista na 55 straneh. Besedila je obdelala Marta Primožič, naslovno stran pa je izdelala Barbara Mahnič. V listu so objavljeni prispevki sedanjih in spomini nekdanjih učencev. Spremno besedo je napisal Stanko Skrinjar, ki je to šolo obiskoval v letih nasilnega poitalijančevanja. 3. maja 1928, piše, je ogenj poškodoval notranjost poslopja, kar je bil odgovor »naših fantov« proti poitalijančevanju, ki se je spremenil v upor. Kdo so bili ti »naši fantje«, se sprašuje avtor. »Ce gremo na bazovsko gmajno, bomo na spomeniku brali njihova imena,« Zora Pregarc s Kolonkovca piše o svojih prvih šolskih letih še v času

Potujete v Rim? Nekoč hotel Bled, danes hotel Emona!

Obveščamo vas, da smo 15. marca 1991
odprli v Rimu hotel Emona.

Za rojake poseben popust. Naslov hotela:
00185 - ROMA, Via Statilia 23;
Tel. 06/7027911 ali 06/7627827;
fax: 06/7028787.

Dobrodošli!

Lastnik hotela Emona
Gran Cav. Vinko Levstik

Prizor s proslave 200-letnice šole na Katinari

(fto M. Magajna)

(hj)

le mogel ...« je jecljal in stiskal zobe. »Zdaj pa molči, hudič, ne govori tega! Ti! Ti!«

Mohor se ni nič branil. Sključil se je, zaprl veke, stiskal čeljusti in držal udarce, ki niso bili trdi.

Navzoči so bili za minuto ko okamenele; nato je Blaž zgrabil Tineta in ga pahnil, da se je opotekel proti peči. Tedaj se je dvignil tudi Mohor, stegnil roke predse in zaplaval po izbi. Sprva se je zdelo, da išče Tineta, nato da hoče v zarjo, ki je že silila skozi okna. Omahnil je in se, preden so ga utegnili prestreči, zgrudil na pod ... Pošle so mu telesne in dušne moči.

* * *

Sonce še ni bilo prekoračilo tretjine neba, ko se je na klancu razlegnil jok. Med

dolгим, z mahom poraslim zidom in med grapo, v kateri je curljala umazana voda in so jo obraščali trši, sta korakala dva orožnika, a med njima Tine z globoko sklonjeno glavo in rokami prekrizanimi na hrbtu. Za njim se je opotekala mati in jokala tako glasno, kakor da hoče s tem izbrisati vse, kar se je bilo zgodilo. Zdelo se je, da se fant venomer zdriza zaradi materinega joka, a ga vendar prenaša za pokoro.

Sele ko so dospeli do laza, odkoder se je pot cepila v dolino, se je nenadoma okrenil.

»Mati, domov pojdite,« je rekel mračno. Žena je utihnila, s silo zadrževala jok, ki ji je v sunkih stresal telo. Dala mu je roko, ga pogledala, nato se je tiho okre-

nila in se tiho jokajoča v predpasnik vrčala domov.

Nekaj minut pozneje so se prikazali na klancu možje z nosili. Na njih je ležal Mohor, povezan, zagrnjen do izmučenega obraza. Oči so mu bile zaprte, telo mu je kdaj pa kdaj zadrhtelo, iz ust se mu je izvilo kot otroku, ki joče v sanjah. Za njimi je pobirala stopinje mati, vsa sključena, vsa trepetajoča, pogreznjena v skrb in žalost. Jokala je tako tiho, tihceno, da ni bilo slišati niti najmanjšega vzdihla. Bala se je jokati na glas, da ne bi vznemirila sina.

Zgoraj na bregu, pred hišo med zelenim drevjem, ki je bilo vse obrito od poletnega sonca, je stala z roko nad očmi, nepremično ko soha — Zalka.

(Konec)